

Text som fler kan läsa

– tips om typografi och layout

Cirka 100 000 människor i Sverige har nedsatt syn på grund av olika ögonsjukdomar eller åldersförändringar. Det gör att många har stora svårigheter att läsa vanlig tryckt text i tidningar, böcker, rapporter, foldrar, annonsbilagor, prislappar, menyer med mera. Fler skulle kunna läsa texten om den utformas på ett tydligt och läsvänligt sätt.

Här får du tips på hur du, som arbetar med text och layout, kan utforma ett material som fler kan läsa.

Tydlig typografi

Teckensnitt

Det finns många teckensnitt att välja bland. Utgångspunkten är att det valda teckensnittet är tydligt och enkelt, utan onödiga krusiduller. Undvik ”hårtunna” teckensnitt och ”skrivstilsvarianter”.

Synskadades Riksförbund använder bland annat följande teckensnitt i informationsmaterial och tidningar:

Rubriker: Frutiger 65 Bold, Myriad Pro Semibold.

Brödtext: Sabon Roman, Adobe Caslon Pro.

Storlek och format

Personer med synnedsättning föredrar oftast större stil, mellan 12 och 14 punkter i brödtexten. Men läsbarheten beror även på vilket teckensnitt man väljer. De kan skilja sig i storlek och i tydlighet.

Undvik enbart versaler i hela meningar eftersom versaler ger en ”staketverkan” och gör det svårt att foga ihop bokstäverna till ord.

Undvik även kursiv stil som är svårläst. Om du vill poängtera något i texten är fet stil bättre.

Radavstånd och radlängd

Radavstånd bör vara minst 2 punkter större än teckengraden upp till 18 p, till exempel 12 p textstorlek till 14 p radavstånd. För stora radavstånd kan göra det svårt att hitta till nästa rad.

Radlängder mellan cirka 6 och 13 cm är behagliga att läsa. Då blir det lättare för en person med synnedsättning att hitta den nya raden.

Rak vänsterkant är att föredra eftersom det då är lättare att hitta tillbaka till radens början.

Mellanrum

Mellanrummen mellan bokstäverna regleras med funktionerna knipning och kerning. Alltför knipt text blir svårläst och i gles text är det svårt att uppfatta var orden börjar och slutar. Det får inte se ut som om bokstäverna trängs med varandra. De ska forma tydliga och separata ord.

Mellanrummen mellan orden ska inte göras onödigt stora men får inte heller vara för små. Även här gäller det att ordbilderna blir distinkta.

>>>

Trevlig och läsbar layout

Det går att utforma en layout som är både trevlig och läsbar. Några tips:

Markera en logisk startpunkt för läsaren genom en huvudrubrik eller/och en anfang. Då är det lättare att följa textens förlopp genom hela trycksaken.

Dela upp texten i mindre stycken med mellanrubriker eller ingångar i fetstil. Detta ger en bättre överblick.

Färg och kontrast

Det är svårt att rekommendera vissa färger eftersom seendet i detta fall är mycket individuellt. Däremot är det viktigt att färgerna kontrasterar mot varandra.

Välj en mörk färg på ljus bakgrund eller tvärtom. Om två olika kulörer har liknande nyans kan det vara mycket svårt att se skillnad på dem. Svart, mörkt blått eller grönt mot vit bakgrund samt gult på svart bakgrund ger bäst kontrast.

Tonplattor

Rastrerade grå och färgade tonplattor eller bakgrundsbilder under texten försvårar läsningen för personer med synnedsättning. Undvik därför helst tonplattor under vanlig brödtext. Om du vill markera till exempel en faktatext är det bättre att rama in texten.

Om tonplatta måste finnas i layouten bör plattan ha högst 10 procent rastertäthet. Om texten är större och fetare kan man ha lite högre värde, upp till 20 procent, men kontrasten måste vara stor.

Bilder och text

Bilder ska ha god skärpa och kontrast och inte vara alltför röriga.

Undvik att lägga brödtext på bilder. Det kan accepteras om en större rubrik eller titel placeras på ett mycket lugnt, enfärgat parti i bilden eller på en infälld ljus tonplatta.

Vid infällning och figursättning av bild måste det finnas en bred marginal runt bilden.

Förklarande bildtexter i anslutning till bilden är bra och bör sättas med normalstor rak text, undvik kursiv ”myrstil”.

Papper

Obestruket matt papper är bäst. För bättre bildåtergivning går det att använda ett matt bestruket papper. Det kan dock ge upphov till reflexer speciellt när man läser i starkt lampljus. Undvik glättade papper som ger starka reflexer från lampan.

Undvik starkt färgade papper som gör texten mer svårläst.

Papprets opacitet, det vill säga dess ogenomskinlighet, har också betydelse. Man bör välja ett papper där texten på andra sidan inte lyser igenom.

Ett papper med alltför grov gräng (skrovlighet) kan ge oönskade effekter vid läsning med så kallad läs-TV, där pappret framstår som ett ”vulkanlandskap”.

Sammanfattning

Välj enkla och tydliga teckensnitt.

Gör brödtexten minst 12-14 p.

Undvik kursiv stil.

Använd normalt radavstånd och radlängd mellan cirka 6-13 cm.

Ge läsaren en logisk startpunkt.

Dela upp texten i kortare stycken.

Skapa bra kontrast mellan text och bakgrund.

Tonplattor får ha högst 10 procent raster.

Undvik text mot röriga bakgrunder eller bilder.

Gör bildtexterna normalstora.

Använd matt papper med fin gräng och hög opacitet.

Teckensnitt i detta informationsblad

Huvudrubrik och mellanrubriker:

Frutiger 65 Bold • Brödtext: Sabon

Roman • Faktatext: Frutiger 45 Roman